ŞEHİT ŞERİFE BACI

İÇİNDEKİLER

İHANET

Birinci Dünya Savaşı sırasında hiç durmadan dört yıl değişik cephelerde savaşmışlardı. Aç kalmışlar, yaralanmışlar fakat hiçbir zaman mücadeleden yılmamışlardı.

Ama savaş hiç beklemedikleri bir zamanda bitmişti. Hiç hak etmediğimiz halde biz de yenik sayılmıştık. Düşman yer yer yurdumuzu işgale başlamıştı.

Türk gençleri cephede savaşırken, savaşa gitmeyen ve düşmanla işbirliği içinde hareket eden bazı Ermeniler sürgüne gönderilmişlerdi.

Savaşın bitimiyle birlikte bütün yurtta olduğu gibi Kastamonu'da da sürgüne giden Ermeniler geri dönmeye başladılar. Bu kişilerin çoğu savaşın yokluklarından istifade ederek zengin olmuşlardı. Savaşın bitimi ve zenginliğin verdiği şımarıklıkla Rumlarla işbirliği içerisinde, Türklerle alay etmeye, lâf atmaya başladılar. Gizli cemiyetler de kurarak Türkler aleyhinde çalışmalar yaptılar.

Ermeniler sürgüne giderken malları açık artırma ile satılmış, paraları da kendilerine verilmişti. Ermeniler geri dönmeye başlayınca azınlık mallarının tespiti ve sahiplerine geri verilmesiyle ilgili tasfiye komisyonları oluşturuldu.

Türkler her ne kadar, "Ben bunu para ile aldım." deseler de aldırış eden olmuyordu.

Ermeniler giderken sattıkları inekleri de buldular. Fakat sadece bulduklarını değil, diğer inekleri de, "Bizimkilerin yavrularıdır." diye geri aldılar.

İnebolu'da hamallık yapan, hiçbir mal varlığı olmayan bir Ermeni dönüşte alışveriş yaptığı Türk köylüsünün elinden, "bu kantar benim" diyerek zorla kantarını almıştı.

Lise kütüphanesine giden Ermeni gençleri, buldukları kitapları "bunlar Ermeni Okulu'ndan alınmış" diyerek geri almışlardı.

Ermeni Papazı Dacat Efendi, en popüler insan olmuştu. Vali bile yaya gezerken o faytonla geziyor, faytonun önünde iki silâhlı adamı oturuyordu. İngiliz yüzbaşının silâh arama bahanesiyle Kastamonu'ya gelmesinden sonra Ermeniler büsbütün azıttılar.

Sinop'taki Ermenileri teftişe giden Dacat Efendi, özellikle Müslüman olan Türklerle evlenen kadınları makamına çağırıp onlara hakaret etmeye, çarşaflarını yırtmaya başladı. Fakat bu sırada hiç beklemediği bir tepkiyle karşılaştı.

Şakir Efendi adlı bir yedek subayla evlenen ve Müslüman olan bir Ermeni kızı, çarşafının yırtılmak istenmesi üzerine Dacat Efendi'ye,

– Çek pis ellerini çarşafımdan. Ben arzumla Müslüman oldum. Bu dinden öldürseniz de dönmem. Siz kim oluyorsunuz da bana karışıyorsunuz, diye bağırmaya başladı.

Dacat Efendi, kadının bu tepkisinin toplumun diğer kesimlerine de sıçrayacağından korkarak çarşaf yırtma davranışlarından vazgeçti.

Hacı İbrahim Dağı'nda sürüsünü otlatan Türk Çoban, Ermenilerin oynadıkları oyunları gizlice seyretmiş, gördükleri karşısında gözyaşlarını tutamamıştı.

Çoban hemen Kastamonu'ya gelerek gördüklerini Türk gençlerine, anlattı:

– Sürüyü otlatırken uzaktan bağırmalar, gülüşmeler gelmeye başladı. Merakla o tarafa gittim. Gizlice ağaçların arkasından seyretmeye başladım. Ermeniler bir eşeğe fes giydirmişler, bu eşeği çadır çadır dolaştırıyorlar, eşeği birbirlerine göstererek "İşte Türkler" diye bağırıyorlardı.

Türklüğü küçük düşüren Ermenilerin bu davranışları olayı dinleyen Türk gençlerini şok etmişti. Üzüntüden ağlayanlar vardı. Onları yıllardır kendilerinden ayırt etmemişler, hiçbir kötü davranışta bulunmamışlardı. Hepsinin rahat, huzur içinde yaşamaları için ellerinden geleni yapmışlardı. Oysaki şimdi Ermeniler Türklerin zayıf zamanlarını görerek onları arkadan hançerliyorlardı. Bu bir ihanetti.

Ermenilerin bu davranışları Türk gençleri arasında birlik ve beraberliğin pekişmesine, düşmana karşı ortak hareket edilmesi kararının alınmasına

sebep oldu. Hep birlikte Milli Mücadeleye katılmaya, vatan toprakları düşmanlardan temizleninceye kadar mücadele etmeye, gerekirse bu uğurda can vermeye yemin ettiler.

Kastamonulular vatanı kurtarmak için ettikleri yeminin gereğini yerine getirdiler. Gençler cephelere koşarak vatan için can verdiler. Kastamonu İstiklâl Savaşı'nda işgal görmediği halde en çok şehit veren üç ilden biri olma şerefine kavuştu. Cepheye gidip savaşmayan kadın, erkek ve çocuklar kağnılara yükledikleri cephaneleri savaş alanlarına ulaştırarak büyük bir destanın kahramanı oldular.

İstiklâl Savaşı zaferle bitince, gençler cepheden dönmeden işgal sırasında Türklere zulmeden ve Türkleri arkadan hançerleyen Ermeniler başka bir zamanda ve başka mekânlarda ihanetlerine devam edebilmek için Kastamonu'dan kaçtılar.

İLK MÜFREZE

Mütarekeden sonra yurdun birçok yerinde olduğu gibi İnebolu'da da Rum azınlıkta bir kıpırdanma başlamıştı. Oysaki yıllarca onları kardeş kabul etmiş, huzur ve barış ortamı içinde birlikte yaşamıştık. Üstelik ticareti de ellerinde tutan Rumlar, bizler cephede savaşırken keselerini doldurmanın yolunu bulmuşlardı. Ticaret yapan Rumların bazıları gemilerle Yunanistan'a gidiyorlar, oralardan aldıkları direktiflerle geri dönüyorlardı.

Rumlar daha da ileri giderek silahlanmaya başlamışlardı. İstanbul'daki Pontus teşkilâtının gizlice gönderdiği silâhlar sessizce kayıklarla kıyıya çıkartılıyor, daha sonra da Geriş Tepesindeki kiliseye

FIRITOS

taşınıyordu. Bu kilise Rumların silâh deposu ve toplantı yeri hâline gelmişti. Kilisede ayin bahanesiyle toplantılar yapılıyor, burada eğitilen komitacılar başka bölgelere gönderiliyordu.

Kayıkçılar Kâhyası Hasan, geceleri gelen şüpheli motorlardan huylanmaya başlamıştı. Bir seferinde Rum kayıkçıya motorla ne geldiğini sorduğunda: "İstanbul'dan yiyecek geliyor." cevabını almıştı. Yiyecek olsa niçin gece vakti indireceklerdi. Bu cevap kendisini tatmin etmemişti.

Durumu diğer kayıkçılara da açtı.

– Arkadaşlar, Rumlara geceleri bir şeyler geliyor. Bunları gizlice taşıyorlar. Bana yiyecek olduğunu söylediler. İnanmadım tabii. Bunlar mutlaka silâh getiriyorlar. Ben bir plan hazırladım. Uygun görürseniz geceleri tertibat alarak nöbetleşe bekleyelim. Bu hainleri suçüstü yakalamamız lâzım. Yoksa bunlar silahlanmaya devam ederlerse hepimizi gece uykusunda bastırıp çoluk çocuk demeden kıtır kıtır keserler.

Kayıkçılar, Kâhya'nın teklifini kabul ederek o geceden itibaren yanlarına ilçenin gençlerini de alarak takibe başladılar.

1919 yılının Nisan ayının ilk günleriydi. O gece takip görevi olanlar İlimye Deresi'nde kuytu bir yere saklanmışlar, çevreyi kolaçan ediyorlardı.

Mehmet Efendi:

– Bu gece herhalde bir şeyler olacak. Karadeniz Mahallesi'nde hayli hareket var. Rumlar kıyılardan ayrılmıyorlar, dedi.

Bu ifadeler üzerine Hasan Efendi oğluna dönerek,

– Koş, arkadaşları da çağır. Hepsi çabuk toparlanıp gelsinler, diye bağırdı.

Biraz sonra haberi alan, eline silâhını kaptığı gibi gelmeye başladı.

Uzun bir bekleyiş başlamıştı. Herkes sanki bir şeyler olacağını seziyor ve heyecan gittikçe tırmanıyordu. Gece yarısına doğru açıktan bir motorun sesi gelmeye başladı. Kıyıya hayli yaklaşan motor, bir sandalla işaretleşmeye başladı.

Hasan Kâhya, arkadaşlarına,

– Aman arkadaşlar, dikkatli olun, dedi. İşte hainler silâhları getirdiler. Bu silâhları kıyıya çıkartıp, kiliseye taşıyacaklar, sonra da onları Pontusçulara dağıtacaklar. Göreyim sizi şunlara gereken dersi verelim.

Tam bu sırada heyecanlanan gençlerden biri silâhını ateşledi.

Hasan Efendi köpürdü.

– Ben size ne söylüyorum, siz ne yapıyorsunuz diye söylendi. Şimdi bu hainler şüphelenmişlerdir. İmkân yok silâhları kıyıya çıkarmazlar. Halbuki silâhlar kıyıya çıkartılsaydı hepsini ele geçirecektik.

Gerçekten de Hasan Efendi'nin korktuğu başına gelmişti. Motor uzaklaşmaya başladı.

Hasan Efendi:

– Adamları kaçırıyoruz, diye bağırdı. Bari gözlerini korkutalım da bir daha gelemesinler. Ateş serbest, basın kurşunu!

Karadeniz'in hırçın dalgaları içinde motor gözden kaybolurken, İnebolu silâh sesleriyle inlemeye başladı.

Rumlar, o geceden sonra takip edildiklerini anladılar. Motor da bir daha gelmedi.

Bu olaydan sonra Rumlar bir süre korkularından dışarıya çıkamadılar. Rumların korkusu 14 Nisan'da bir İngiliz torpidosunun İnebolu'ya gelmesine kadar devam etti.

Torpidodan kıyıya çıkan İngiliz subayları Rumlarla görüştükten sonra Şube Reisi Hasan Fehmi Bey'e giderek mütareke hükümlerine göre Türklerin silâhlarını teslim almak istediklerini bildirdiler. Hasan Fehmi Bey, zaten böyle bir şey olacağını önceden sezdiği için silâhların büyük bir bölümünü saklatmıştı. Depoda kalan silâhlar Rumlar tarafından alınarak iskelede bekleyen torpidoya taşınmaya başladı. Rumlar, sevinçten şarkılar söylüyorlar, taşkınlıklar yapıyorlardı. Rumların bu şımarıklığını gören İnebolulular kahroluyorlardı.

Hasan Kâhya:

– Allah belâlarını versin. Eldeki silâhları da kaptırdık, diye dövünüp duruyordu.

Rumlar, o gün meyhanelerde içkiler içerek şarkılar söylediler Kolkola girerek oyunlar oynadılar, naralar attılar. Polis, bekçi, kimse onlara yaklaşamıyordu. İnebolu'daki bütün Türkler, gergin bir bekleyişe girmişlerdi. Kimsenin üzüntüden ağzını bıçak açmıyordu.

Öğleden sonra bütün ilçede, Rumların gazinoda oturan Kaymakam Cemil Bey'in oturduğu sandalyeyi çektikleri haberi dolaşmaya başladı. Bu haber birkaç saat içinde bütün çevreye yayıldı.

Bir müddet sonra İngiliz torpidosu İnebolu'dan ayrıldı. Torpidonun ayrılmasından henüz yarım saat geçmemişti ki iki büyük sandalın Yarbaşı'na doğru geldiği görüldü. Her iki sandal da hayli doluydu. Sandaldakiler yaklaştıkça söyledikleri türküler daha da belirginleşmeye başladı. Sandaldakiler ellerindeki Türk bayraklarını sallıyorlardı. Herkes merak içersinde kıyıya koşmaya başladı. Bir müddet sonra sandallar Yarbaşı'na iyice yaklaşınca gelenlerin Zarbanalı Şaban Reis ve arkadaşları olduğu anlaşıldı.

Şaban Reis, İnebolu'da olanları duymuş, bir müfreze oluşturarak İnebolu'ya yardıma gelmişti. Durumu öğrenen İneboluluların sevinçten göğüsleri kabardı. Şaban Reis, arkadaşlarıyla birlikte Rumların oturdukları Karadeniz Mahallesi'ne giderek kıyıya çıktılar.

Rumlar, korkularından evlerine saklanmışlardı. Ortalıkta kimsecikler yoktu.

Rumların taşkınlıkları karşısında kendiliğinden oluşan bu millî kuvvet, askeri bir disiplin içinde tekrar çarşıya geldi. İneboluluIar Recep Usta'nın Lokantası önüne dizilen masalarda Şaban Reis ve arkadaşlarına yemek ikram ettiler.

Yemekten sonra konuşan Veteriner Sadık Bey,

– Arkadaşlar, milletimiz güç durumdadır. Ülkemizin başında kara bulutlar dolaşmaktadır. İlçemizde de bugün çok kötü olaylara şahit olduk. Yarın başka yerlerde de bunlara benzer şeyler yaşanacaktır. Gördüğünüz gibi eğer biz istersek bir köyden kırk silahlı adam çıkartabiliriz. Savunmamızı kendimiz yapabiliriz. Bu millet nice badirelerin üstesinden gelmiştir. Allah'ın izni ile yine gelecektir. Gün bugündür arkadaşlar, yarın geç olabilir. Hepimiz elimizden geleni yapmalıyız, diyerek ateşli bir konuşma yaptı.

O gece Şaban Reis'in müfrezesi şehirde kaldı.

Deniz kenarına devriyeler çıkartıldı.

Şaban Reis sabahleyin Kaymakam Cemil Bey'i makamında ziyaret ederek şöyle dedi:

– Milletin istiklâli ve devletin otoritesi için emrinizdeki polis ve jandarma yetmezse her zaman yardımlarınıza hazırız. Düşmanın bir çıkartma yapması hâlinde kanımızın son damlasına kadar mücadele eder, gerekirse vatanımız için şehit oluruz.

Cemil Bey, Şaban Reis'in bu konuşmasından memnun olarak teşekkür etti.

– Arkadaşlar, hepinize çok teşekkür ederim. Bugün bir kere daha inandım ki bu aziz millet esir edilemez, gerekirse sizden yardım isteyeceğim. Şimdi işlerinize dönün. Hepinizden Allah razı olsun, diyerek müfrezeyi uğurladı.

Şaban Reis ve müfrezesi, Yarbaşı'nda Kâhya Hasan ve arkadaşları ile vedalaşarak sandallarına bindiler. Aynen geldikleri gibi ellerindeki bayrakları sallayarak, türküler söyleyerek gözden kayboldular.

BOMBARDIMAN

Müftü Hamdi Efendi, kürsüden kendisini dinleyen cemaate,

– Müslümanlar, yarın mübarek bayramdır. Birlik beraberliğimizi daha da pekiştireceğiz. Birbirimize daha sıkı bağlanacağız. İşgale uğrayan topraklarımızın düşmandan kurtarılması, bayram yapamayacak kardeşlerimizin de hürriyete kavuşmaları için dua edeceğiz. Düşmana dur demenin, ordumuzu desteklemenin zamanıdır. Vapurlarla gelen cephanenin taşınmasına yardım edin. Bakın Mehmet Akif Bey, Nasrullah'ta ne demiş, "Bugün bizden istedikleri ne filan vilâyet, ne filan sancaktır. Doğrudan doğruya başımızdır, boynumuzdur,

hayatımızdır, varlığımızdır, devletimizdir, dinimizdir, imanımızdır." O halde, bizler sessiz durursak düşman yarın buraya da gelir. Bizler, o zaman gelip bu camide ibadet edemeyiz. Bayram namazını kılamayız. Gelin Hak yolundaki bu şerefli mücadeleye hepiniz katılın.

Cemaat, adeta nefes almadan Hamdi Efendi'yi dinliyordu ki birden dışarıda gür bir sesle birisinin bağırdığını duydular. Hamdi Efendi bu sesi hemen tanımıştı. Dışarıda bağıran Müezzin Ahmet Efendi idi.

Konuşmasını keserek Ahmet Efendi'nin bağırmasına kulak kabarttı.

– Din kardeşlerim, iskeleye cephane yüklü vapurlar geldi. Düşman donanması bastırmadan boşalacak. Allah'ını seven iskeleye koşsun.

Kürsüdeki Hamdi Efendi,

– Ey ahali namazımızı bitirdikten sonra, dükkânlarınızı da kapayın. hep birlikte hızlıca iskeleye gideceğiz.

Dükkânını kapayan, evinden çıkan büyük, küçük, eli ayağı tutan bütün İnebolulular bir anda iskeleye doldular. Cephaneler vapurlardan kayıklara

yükleniyor, kayıklardan kıyıya gelenler de iç kısımlara taşınıyordu. Çocuklar, yaşlı ve sakat erkekler bile olağanüstü bir gayretle kan ter içinde büyük bir kahramanlık ve fedakârlık örneği veriyorlardı.

Güneşin batmasından sonra da çalışma devam etti. Bu güzel haziran gecesinde ay ışığı halkın rahat çalışmasına imkân hazırlamıştı.

Gece yarısına doğru bütün cephaneler taşındı. İnsanlar, vazifelerini bitirmenin mutlu yorgunluğuyla evlerine dağıldılar.

Bayram sabahı İnebolular, top sesleriyle uyandılar. Giyinip sokağa fırlayanlar bir düşman gemisinin toplarıyla kıyıdaki kayıkları parçaladığını gördüler. Bu kayıklar onların hem ekmek tekneleri, hem de gemiden kıyıya cephane taşıyabilecekleri en büyük yardımcıları idi.

Müezzin Ahmet Efendi'nin sesi yine kasaba içinde yankılandı.

– Ey ahali, Allah'ını seven kasaba içindeki cephaneyi uzaklara alsın götürsün.

Halk, bu sesle bir anda bombardımanın dehşetinden uzaklaştı. Kasabada hemen büyük bir hareket başladı. At ve kağnı arabaları koşuldu. Şehir

içinde depolanan cephaneler şehir dışına taşınmaya başlandı. Küçük çocuklar bile kucaklarına taşıyabilecekleri kadar silâh alıyorlar, güçlükle bombardıman menzili dışındaki depoya gidip geliyorlardı.

Bu arada düşman gemilerinin bombardımanı sonucu kasabanın bazı yerlerinde çıkan yangınlar da halk tarafından söndürüldü.

Bombardıman devam ederken Yahya Paşa Camisi müezzininin yanık sesiyle öğle namazı için okuduğu ezan, bütün kasabayı sardı. İnsanlar, eskiden olduğu gibi abdestlerini alarak camiye girmeye başladılar. Henüz namaz başlamamıştı ki cami büyük bir gürültüyle sarsıldı. İnebolulular, pencerelerden baktıklarında cami avlusuna düşen fakat patlamayan dev top mermisini gördüler. Eğer bu mermi patlamış olsaydı hiçbiri bu camiden sağ çıkamazdı. Hepsi de kendilerini koruyan Allah'a duydukları şükürle namazlarını kıldılar.

Bu bayram, İnebolulıların hafızalarından hiçbir zaman silinmedi. Büyükler daima çocuklarına bu bayramla ilgili hatıralarını anlattılar...

ŞEHİT ŞERİFE BACI

Rüzgârın bitmeyen uğultusu, deniz dalgalarının çıkardığı insanı ürperten sesler ve arkası bir türlü dinmek bilmeyen kar… Yıllardır böyle bir kış görülmemişti. Rüzgâr esiyor, esiyor, dalgalar hırçın bir şekilde kayalara vuruyor, kar adeta düşman çizmeleriyle kirlenen toprağın ayıbını örtmek istercesine yağıyordu.

Düşman çizmelerinin giremediği İnebolu, eli silâh tutan bütün erkeklerini cepheye göndermiş, evlerde yaşlı erkekler, kadınlar ve çocuklar kalmıştı. Deniz yoluyla İnebolu'ya gelen cephaneler, karadan cephede savaşan askerlerimize yetiştirilecekti.

Türk kadını, erkeği cephede savaşırken evinde oturamazdı. Kış, kar, fırtına, açlık onu evine hapsedemezdi. Nasıl ki barış zamanında erkeğiyle beraber tarlada omuz omuza çalışmışsa şimdi de vatanını kurtarmak için düşmanla mücadele eden erkeğini yalnız bırakamazdı.

Bu yüzden Ayşeler, Elifler, Fatmalar, Halimeler koştular kağnılarını, yüklediler cephanelerini kağnılarına, sardılar küçük çocuklarını sırtlarına, koyuldular yollara. Küre, Ilgaz Dağları kağnı gıcırtılarıyla inlemeye başladı. Bu gıcırtı yayıldı bütün Anadolu'ya, ulaştı cephedeki askerlerimize kadar. Kağnılar birdi, bin oldu. Çoğaldı gittikçe, Türk'ü kurtaracak umut oldu. Fırtına, yağmur, kar soğuk durduramadı onları. Uzadı gitti kağnı kolları İnebolu'dan Ankara'ya, İnebolu'dan Sakarya'ya kadar.

1921 yılının Şubat ayının bir sabahında uyanan İnebolulular rüzgârın esmediğini, karın yağmadığını gördüler. Soğuk da biraz kırılmıştı. Kazada hemen bir hareket başladı. İnsanlar sağa sola koşuşuyor, insan seslerine hayvan ve çocuk sesleri karışıyordu. Öküzler kağnılara koşuldu, yiyecek

çıkınları hazırlandı. Cephaneler, gülleler, silâhlar kağnılara yüklendi. Öğle olmadan geride kalanlarla helâlleşen kağnı kolundakiler yola koyulmuşlardı bile. Yine kağnı sesleri dağları inletmeye başladı.

Kağnı kolundakiler genellikle kadındı. Mümkün olduğu kadar birbirlerinden ayrılmadan yollarına devam ediyorlar, geceleri hep beraber bir köy veya han civarında mola veriyorlardı.

Kağnı kolunun en sonundaki alaca önlük kuşanmış, başına benli bir çar örtmüş olan kadın, sırtına sardığı yavrusuyla bu sefere çıkmıştı. Bu kadın, Devrekani İlçesi'nin Seydiler Bucağı'nın Satı Köyü'nden Şerife'ydi. Elindeki üvendireyi zayıf öküzlere dürterken, sanki yeteri kadar beslenmemekten zayıf düşen, bu yüzden de kendisine karşı direnen hayvanlara başladıkları bu işi mutlaka tamamlamaları gerektiğini anlatmak istiyordu. Şerife "Açlık ve soğuk beni durduramaz. İnebolu'dan aldığım bu mukaddes emaneti zamanında yerine ulaştırmalıyım." diye düşünüyordu. Sırtındaki yavrusunun kendi çektiklerini çekmemesi için, bunu başarmalıydı.

İkindiye doğru bir su başında hayvanları sulamak için durdular.

Onca kadının içinde, yaşlılığı yüzünden cepheye gidemeyen, görmüş geçirmiş, birçok savaşa katılmış aksakallı bir gazi vardı. Kağnı kolundaki birkaç erkekten biri olan bu ihtiyara öbürleri Dede derlerdi. İhtiyar Gazi, hep cephede olmak isterdi. Hayat onun için cephede olmak, vatan için, din için savaşmak demekti. Zaman zaman gözleri buğulanıyor, kendisini "Allah, Allah" sesleri arasında düşmana karşı süngü hücumuna kalkan Mehmetçiklerin arasında görüyordu. Verdikleri bu kısa molada yine böyle bir rüyaya dalmak üzereydi ki bir çocuk ağlaması onu içinde bulunduğu gerçeklere döndürdü. Kağnı kolunun en sonundaki Şerife sırtındaki ağlayan çocuğunu çözüp kucağına aldı. Çocuk acıkmış olmalıydı ki biraz uzaklaşıp, sırtını dönerek yavruyu emzirmeye başladı.

İhtiyar Gazi, başını havaya kaldırmış gökyüzünü incelerken, yüzünde bir endişe bulutu dolaşıyor, sanki yılların yüzüne çizdiği çizgiler daha da fazlalaşıyordu.

Kadınlara dönerek,

– Ben bu havanın durumun beğenmiyorum, dedi. Bunun sonu fırtınadır, tipidir. Eğer bir başlarsa çok da uzun sürer. Bulunduğumuz yerden bir adım atamayız, hapsolur kalırız. Oysa ki Kastamonu'ya ne kadar da yaklaşmıştık.

Kafile başkanı, Çanakkale'de sağ kolunu bırakarak köyüne dönen bir gaziydi.

Arkalardan dedeye seslendi.

– Gazi Baba fırtına tahminen kaç saat sonra bastırır?

Dede arkasına dönerek sıkıntılı bir ses tonuyla cevap verdi.

– Altı yedi saati bulur zannedersem.

Emzirdiği çocuğunu kucağına alarak, arkadaşlarının yanına gelen, gözlerinde şimşekler çakan genç kadın kafile başkanına,

– O halde hiç konaklamadan yola devam edelim, tipi gelinceye kadar Kastamonu'ya varırız.

Öylesine kararlı konuşmuştu ki hepsi bu fikri uygun gördüler.

Bir an önce Kastamonu'ya varabilmek için yola koyuldular.

Bir müddet sonra ortalık karardı.

Geceyle beraber soğuk da arttı.

Kafiledekiler hedefe varabilmek için öküzlerini hızlandırmak gayesiyle üvendirelerini hayvanlara dürtüyorlardı. Hayvanlarsa gecenin karanlığından ve sessizliğinden ürkmüşçesine yavaş gitmekte direniyorlardı.

Gece yarısına doğru gökyüzü simsiyah oldu.

Hava büsbütün soğudu.

Biraz sonra hafif bir rüzgâr çıktı. Rüzgârın estiği yönden kurt ulumaları geliyordu. Kurt sesleri gecenin sessizliğini yırtarken, kafiledekilerin kalplerine de bir ürperti vermeye başladı.

Kafilenin en sonundaki Şerife Kadın, içindeki bu ürperti ve korkuyu yenmeye çalışıyordu. Kendi kendine sorular soruyordu. "Cephedeki erkeği" şimdi ne yapıyordu… Düşman nerelere girmişti… Yavrusu, hürriyeti tadabilecek miydi.

Düşüncelerini bazen kağnı gıcırtıları, bazen kurt ulumaları, bazen de yavrusunun sesi bölüyordu. Kızı onun her şeyiydi. Erkeğinin yadigârıydı. Kağnıdaki bir kilim parçasını sırtına sardı. Çocuğu üşütmemeliydi.

O sırada çocuk ağlamaya başladı.

– Ağlama kızım diye söylendi. Babana cephane götürüyoruz. Top gülleleri götürüyoruz. O bunları atacak, düşmanları yurttan kovacak, sonra köyümüze dönecek. Yine hep beraber mutlu ve hür olacağız. Onun için bu güllelerin mutlaka cepheye ulaşması lâzım.

Yavru, bu sözleri anlıyormuşçasına baktı, sonra yavaş yavaş gözleri kapandı, uykuya daldı.

Rüzgâr gittikçe şiddetleniyordu. Bu arada kar taneleri de atıştırmaya başladı. Gazi'nin söyledikleri çıkmıştı. Rüzgâr ve kar daha da şiddetleneceğe benziyordu. Daha sabah olmasına, Kastamonu'ya varmalarına hayli zaman ve mesafe vardı.

Kadın kağnısını örten yorgana yaklaşarak açtı, Yorganın altında samanlar arasındaki top güllelerine bir anne şefkatiyle bakarak okşadı. Üzerlerini tekrar titizlikle örttü. Yorganın iki tarafını sıkıştırdı.

Kar birden fazlalaştı. Göz gözü görmüyordu.

Kafile başkanı,

– Kimse geride kalmasın, birbirimizi kaybetmeyelim, diye bağırdı.

Artık önlerindeki kağnıyı bile seçemiyorlardı. Rüzgârın sesi, kurt ulumaları, kağnı sesleri, birbirine karışırken, hava da buz kesmeye başladı.

Kafiledekiler tek bir şey düşünüyorlardı. Bir an önce Kastamonu'ya varabilmek...

Yılan gibi kıvrılan, bir kağnının bile zor gittiği daracık yollardan kaç saat, kaç kilometre yürüdüler bilmiyorlardı.

Tipi o kadar fazlalaşmıştı ki ilerleyemez hâle geldiler. Yakınlarında mola verecek, sığınacak yer de yoktu. Onlar için durmak, ölüm demekti. Ölümden korkmuyorlardı. Cephaneleri yerine ulaştıramamaktan korkuyorlardı. Bu korkuyla yürüdüler. Tipi arttıkça arttı, soğuk fazlalaştıkça fazlalaştı.

Şerife Kadın, ellerinin, ayaklarının uyuşmaya başladığını hissediyordu.

– Donuyor muyum acaba, diye söylendi.

Hemen sırtından çocuğunu çözerek, top güllelerinin üstüne örttüğü yorganı açtı. Güllelerin

altındaki kurumuş otlardan ve samanlardan yavrusuna yatak hazırladı. Sonra yorganı itina ile örttü.

Bir ara "yorganın altına ben de girsem iyi olur." diye düşündü. Sonra bu fikrinden vazgeçti. Çünkü yorgan çok küçüktü, ancak mermileri ve çocuğunu örtebiliyordu. Kendisi ölebilirdi ama onlara bir şey olmaması lâzımdı. Onlar, memleketin geleceği için lâzımdı.

Üvendiresini öküzlere dürttü. Yorgun ve isteksiz kaldığını hissediyordu. Onlara yetişmesi lâzımdı. Yürüdü, yürüdü. "Kastamonu'ya yaklaşmış olmalıyım." diye düşündü. Ayakları, elleri büsbütün uyuşmuştu. Adım atamaz, kollarını sallayamaz hale geldi. Derin bir uyku bastırmıştı. Uyumak istemiyordu. Ama gözleri kapanıyor, göz kapaklarını kaldıramıyordu. Halbuki uyumaması, yürümesi, hedefe ulaşması lâzımdı.

Birden öküzlerin durduklarını hissetti. Onları gayrete getirebilmek için üvendireyle dürtmek istedi, başaramadı. Adımını atmak istiyor, atamıyordu. Adeta kanı donmuştu. Hiçbir şey hissetmiyordu. Ölmek üzere olduğunu anladı. Çocuğu ve

top gülleleri ne olacaktı? Onları korumalıydı. Biraz sonra sabah olunca mutlaka bir gören olur, gelip kurtarırdı. Ama o zamana kadar onları korumalıydı. "Allah'ım onları koru." diye ellerini iki yana açtı. Bir elinde üvendiresi vardı. Kaskatı kesildiğini hissetti, Kelime-i Şahadet getirerek kağnının üzerine serdiği yorgana kapaklandı.

Sabah olup da Şerife Kadının ölüsünü ve yorganın altında ağlayan kız çocuğunu bulan Devrekânili Cemil ve Beşiktaşlı Rıfat Çavuşlar onları Kastamonu kışlasına getirdiler. Komutan Osman Bey ve diğer Türk Askerleri, şehit olan bu bacılarının başardığı büyük iş için gurur duydular. Fakat duydukları bu gurur dökülen gözyaşlarını engelleyemedi.

Genç kadının hüviyeti tesbit edilerek köyü olan Seydiler'e gömüldü. Ama O'nun adı Şehit Bacı olarak kaldı.

Şehit Bacı, bu topraklarda hür olarak yaşayabilmemiz için şehit olan binlerce isimsiz kahramandan biridir.

Şehit Bacı, Millî Mücadele'de mermi taşıyan Türk Kadınını temsil eden bir semboldür.

Şehit Bacı, zamanı geldiğinde Türk kadınlarına birer Şehit Bacı olmalarını söyleyen bir mesajdır.

Şehit Bacı, elinde üvendiresiyle öküzlerinin başında, dünyada hiçbir kadının şimdiye kadar yapamadığını başaran bir destandır…

ZAFER YOLU

Devrekânili Pehlivan, arkadaşlarına,

– Bugün kar yağmıyor ama her yer karla kaplı. Karın gerisi de geleceğe benziyor. Hayırlısıyla bu kafileyi de Kastamonu'ya ulaştırırsak bir süre çalışmayız herhalde.

Seydilerli Ahmet:

– Bu seferkilerin hepsi de subay. Ordumuzun bunlara çok ihtiyacı varmış. Onun için bir an önce yola çıkalım diye ısrar ediyorlar.

Konuşmalar devam ederken bir taraftan da eşyalar yükleniyor, kadın ve çocuklar arabalara bindiriliyordu.

Seydilerli Ahmet:

– Bunlar yanlarında kadın ve çocukları niye getirdiler acep. Ayak bağı olmazlar mı, dedi.

Pehlivan:

– İstanbul işgal altında... Kime güvenip de çoluk çocuklarını oralarda bıraksınlar. Bu sebeple ailelerini yanlarında getirip onları güvenli bir yerde bırakıyor, ondan sonra gözleri arkada kalmadan cepheye gidiyorlar.

Kafile, hazır olunca İnebolu'dan hareket edildi. On dört atlı arabadan oluşan kolda toplam kırk beş kişi bulunuyordu. Yolun yokuş ve karlı olması sebebiyle çok yavaş gidiliyordu...

Subaylar ve aileleri manzara karşısında hayretler içinde kalmışlardı. Yolun iki tarafı da yemyeşil ormandı. Karın beyazı ile ormanın yeşili birleşince adeta herkes büyülenmişti. Bir süre bu büyünün tesiriyle hiç konuşmadan yollarına devam ettiler.

Adının Ali olduğunu öğrendiği genç subaylardan biri Pehlivan'a,

– Bu cennet vatanı nasıl düşmana terk ederiz? Kanımızın son damlasına kadar bu mübarek toprakları savunacağız.

Pehlivan, genç subayın heyecanı karşısında tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

– Biz de elimizden geleni yapacağız beyim. Kadın, erkek, çocuk İnebolu'ya gemilerle gelen mühimmatın cepheye zamanında ulaşması için her türlü fedakârlığı gösteriyoruz. Bu sene kış da aman vermiyor. Bu havada, bu dağlarda, özellikle Ilgaz Dağı'nda donanlar oluyor. Ama hiç kimse bıkmadan usanmadan işine devam ediyor.

Arabanın birinde hamile bir bayan vardı. Araba sarsıldıkça kadın bağırmamak için kendisini zor tutuyor, beyi ise adeta kadının gözünün içine bakıyordu. Tahminlerine göre bir ay sonra çocukları dünyaya gelmiş olacaktı. "Herhalde doğum Ankara'da olur" diye düşündü kadın. Hele bir hayırlısıyla oraya varsalardı.

Öğlen bir subaşında mola verdiler. Karınlarını doyurduktan sonra vakit kaybetmeden yola çıktılar. Yol daha da dikleşmişti. Bazı yerlerde inip, arabaları itmek zorunda kalıyorlardı. Atlar veya araba bir kaysa yolun sol tarafı uçurumdu. Bir süre önce tabiata karşı duydukları hayranlık bir anda yerini korkuya bıraktı. Bu korku kendileri için değil, eş ve çocukları içindi.

Akşam hava kararırken Soluğan Hanı'na vardılar.

Pehlivan:

– Geceyi burada geçireceğiz, diye kafiledekilere seslendi.

Han, iki göz odadan ibaret küçük bir yerdi. Kadınlar bir tarafa, erkekler bir tarafa sıkışarak yerleştiler. Artık sabaha kadar bu şekilde idare edeceklerdi. Hancının sıcak çorbası içildikten sonra herkes günün yorgunluğundan uyuyakaldı.

Gece yarısına doğru kar yağışı başladı. Pehlivan, Ahmet'le dışarı çıkıp atları kontrol etti. Kar lapa lapa yağıyordu, hava da hayli soğumuştu.

Pehlivan:

– Bu kar, sabaha kadar böyle devam ederse burada hapis kalırız herhalde, dedi.

İçeri girip onlar da yerlerine uzandılar.

Sabah kalktıklarında yerdeki kar kalınlığının yarım metreyi geçtiğini gördüler. Dışarıdaki hayvanları suladıkları oluklar bile donmuştu. Kar yağışı hâlâ devam ediyordu.

Kar yağışı ertesi gün de, daha ertesi gün de devam etti. Handa erzak kalmayınca haber ulaşabilecek çevre köylerden yardım istendi. Köylüler onlara gerekli yardımı getirdiler. Arabacılar arabalarını handa bırakıp, atlarının ölmemesi için zorla yol açarak çevre köylere götürdüler.

Aradan bir hafta geçmesine rağmen ne İnebolu, ne de Kastamonu istikametinden hana gelebilen olmadı. Kar yağışı zaman zaman dursa da, bir süre sonra yeniden başlıyordu. Dışarı çıkıp yürümek imkânsız hâle gelmişti. Hanın çatısının göçmemesi için çatıya çıkılarak biriken kar atılıyordu.

Handaki yirminci günlerinde hamile kadın sancılandı. Kafilede bulunan subaylardan birinin annesi, doğumu yaptırmak zorunda kaldı. Uzun ve endişeli bir bekleyişten sonra nur topu gibi bir oğlan çocuğunun ağlaması Soluğan Hanı'na yayıldı.

Handa tam otuz üç gün kaldılar.

Yolun açılmasıyla birlikte kafile Kastamonu'ya doğru yola çıktı...

FATMA NİNE

Fatma Nine, İnebolu'dan Kastamonu'ya cephane nakli yapılacağını duyunca Hat Kumandanlığı'nın çarşıdaki deposuna geldi. Elindeki üvendiresine dayanarak depo memuru yüzbaşının gelmesini beklemeye başladı.

Kocası Osman Onbaşı, Çanakkale'de şehit düşmüştü.

Hayattaki tek dayanağı oğlu Hasan'dı. Onun üzerine titredi. Onu en iyi şekilde yetiştirmek için uğraştı. Osman Onbaşı da böyle istemez miydi?

Hasan'ı evlendirdi. İki torun sahibi oldu. İstiklâl Savaşı başlayınca oğlunu gururla asker

ocağına uğurladı. O, eskiden bir şehit hanımıydı. Şimdi ise hem şehit hanımı, hem de bir asker anası olmuştu.

Artık onlar için zor günler başlamıştı. Yaşamak için büyük sıkıntılara katlanmak zorunda kaldılar. Gelininin ve iki torununun sorumluluğunu da üstlenmişti. Bu yüzden evinin bir köşesinde öteberi satıyordu.

Depo memuru yüzbaşının gelmesiyle Fatma Nine üvendiresine dayanarak depoya girdi.

Yüzbaşı:

– Buyur anne, hoş geldin, dedi.

Fatma Nine:

– Hoş bulduk evlâdım, diyerek yüzbaşıya baktı.

Sanki karşısında biricik oğlu Hasan duruyordu.

– Kocam Çanakkale'de şehit düştü. Oğlum da cephede dedi. Hem onun çoluk çocuğuna bakıyorum, hem de cepheye cephane taşıyorum, diyebildi.

Bunları söylerken gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı. Gözünden akan yaşları, başındaki örtünün göğsüne sarkan ucuyla sildi.

Yüzbaşı bir tuhaf olmuştu. İçinin yandığını hissetti. Düşünceye daldı. Belli ki zavallı kadın yardım isteyecekti. Demek ki çok mağdur durumdaydılar. Kocası şehit olmuş, oğlu askerde… Ne yiyip içerler, neyle geçinirler...

Ona yardım etmeliydi. Hatta ne istiyorsa bulup buluşturup mutlaka vermeliydi.

Onun da gözleri dolmuştu.

Yumuşak bir sesle,

– Anneciğim niçin ağlıyorsun, dedi. Benden bir şey mi istiyorsun.

Fatma Nine, çekine çekine,

– Evet yavrum, dedi. Eğer zorda kalmayacaksan…

– Yüzbaşı anladım anneciğim dedi. Erzak deposuna gidelim ne istiyorsan al. Hatta almak istediklerini ayır, ben evine kadar gönderirim.

Fatma Nine utancından kıpkırmızı olmuştu.

– Beni yanlış anladın kumandan oğlum, dedi. Mehmetçik'in rızkını alır mıyım hiç… Öyle olmasa bile yine böyle bir yardım istemem, senden. Kocadık ama hala elimiz ayağımız tutuyor.

Kumandan mahcup olmuştu.

– Şey anneciğim, dedi. Bir şey mi istiyorsun diye sorduğumda, evet demiştin de... Ben de...

– Eksik olma evladım. Çok düşüncelisin, Allah senden razı olsun. Rabbim seni çoluğuna çocuğuna bağışlasın. Demem şu ki...

– Söyle anneciğim çekinme.

– Ay oğul, arabanın yarı yükünü cephane, yarı yükünü de tüccar eşyası yüklesem...

Yüzbaşı bu teklife bir anlam verememişti. Garip garip Fatma Nine'ye baktı.

Fatma Nine yine çekine çekine devam etti.

– Köyüm Kastamonu yolunun üzerinde, giderken bırakıvereyim diyorum. Böylece hem cephedeki askerlerimize, hem de aileme karşı vazifemi yapsam... Ne olur buna müsaade edin.

Yüzbaşının şaşkınlığı büsbütün arttı.

– Tüccar eşyasını ne yapacaksın, dedi.

– Geçimimizi sağlıyorum a kumandan oğlum. Evimin bir köşesinde satıyorum onları...

Yüzbaşı hayran hayran Fatma Nine'ye baktı. Böyle bir şeye izin vermesi uygun olur muydu,

üstleri duysa ne derlerdi acaba… Sorumluluğundan çekinerek durakladı, bir şey söyleyemedi.

Yüzbaşının durakladığını gören Fatma Nine, onun zor durumda kaldığını anlamıştı.

– Seni zor durumda bıraktım herhalde, dedi. Cancağızını sıkma sen kumandan oğlum. Cephaneyi bıraktıktan sonra tekrar gelirim, ne olacak sanki…

Oradan geçmekte olan Rauf Bey ve Cevat Paşa konuşmaları duymuşlar ve çok duygulanmışlardı.

Rauf Bey sorumluluğundan çekinen fakat yüreğinin burukluğunu hissettiği yüzbaşıya kahraman Türk Anasının isteğini yerine getirmesi için cesaret verdi.

Bunun üzerine yüzbaşı, Fatma Nine'nin isteğini kabul etti.

Fatma Nine, üvendiresine dayana dayana ve dua ede ede ayrılırken orada bulananlar hem duygulanarak, hem de gururla Fatma Nine'nin arkasından baktılar...

Rauf Bey yanında bulunanlara,

– Bu örnekleri gördükten sonra Türk Milletinin bu savaşı kazanacağına ve düşmanı en kısa zamanda denize dökeceğine yürekten inanıyorum, dedi.

GELİNLİK

Oturduğu sedirden perdeyi aralayarak dışarıyı seyreden Hatice, uzaktan yeni bir kağnı kafilesinin gelmekte olduğunu gördü. Kafile hayli kalabalıktı. Kağnı gıcırtıları yaklaştıkça kafiledekiler daha da seçilmeye başladı. "Dün gece mola vermiş olmalılar." diye düşündü.

Sırtlarındaki çocuklarıyla kafileye katılan genç kadınlara, bastonuna dayanarak zorla yürüyen gaziye hayranlıkla baktı. Her gün evlerinin önünden yüzlerce insan, cephede savaşan insanlara cephane yetiştirebilmek için akın akın geçiyorlardı. Açlık, susuzluk, kar, kış demeden yola çıkan bu

insanlar Türk milletinin kolay esir edilemeyeceğini adeta bütün dünyaya haykırıyorlardı. Gözleri dolu dolu oldu. Yanağına süzülen bir damla gözyaşını oyalı yemenisiyle silerken kafile yavaş yavaş uzaklaşıp gözden kayboldu.

Camın kenarındaki saksılara su koydu. Çiçekleri kokladı. Bu çiçekler onun tek eğlencesiydi. Onlarla oyalanıyordu. O çiçeklerde memleketin kokusu vardı. Bu yüzden çiçeklerine gözü gibi bakardı. Karşıda bir kartal yuvası gibi duran Kale'ye baktı. Sanki Türk kumandanına âşık olan Moni'yi görür gibi oldu. "Moni'nin hikâyesi keşke mutlu sonla bitseydi." diye düşündü.

Babası bir akşam eve Mehmet Efendi adlı, esmer, babayiğit bir misafir getirmişti. Kim olduğunu bile bilmediği bu delikanlının bir gün gelip kendisine talip olabileceğini aklına bile getirmemişti. Delikanlı Cezayir'den gelmişti. Fransızlar onu Türklere karşı savaşmak için göndermiş, fakat o savaşmak için geldiği insanların, Müslüman olduklarını öğrenmesi üzerine elindeki makinalı tüfeğiyle kaçarak Türklere iltica etmişti. Mehmet Efendi'nin hikâyesini öğrenince o esmer delikanlıya hayran olmuştu. O akşam, Mehmet Efendi'nin

de kendisini beğendiğini aklının ucundan bile geçirmemişti. Bu sebeple kendisini istemeye gelen Hasan Ağa ile hanımının Mehmet Efendi için geldiklerini öğrenince şaşkına dönmüştü.

Babası, "Kızım sen ne dersin?" diye fikrini sorunca: "Siz bilirsiniz." diyebilmişti. Alelacele düğün günü kararlaştırıldı. Zira Mehmet Efendi, makinalı tüfeğiyle birlikte cepheye gidecekti.

Sedirden kalkarak duvarda asılı duran gelinliğe baktı. Eliyle gelinliğe dokundu. Her genç kız gibi yıllarca böyle bir gelinliği giymenin hayalini yaşamıştı. Şimdi nihayet hayalleri gerçek olmuştu. Oldukça fakir olan ailesi bu gelinliği alabilmek için hayli zorlanmıştı. Ama özellikle annesi: "Kızımı gelinliksiz evlendirmem." diye tutturmuştu. Kendisi de annesinin bu sözlerini suskunluğuyla tasdik etmiş, nihayet gelinlik alınmıştı.

Daldığı düşüncelerden annesinin sesi ile uyandı.

– Kızım kapı çalınıyor baksana.

Pencereye giderek kapıya baktı. Kapıda iki kadın duruyordu. Aceleyle aşağıya inerek kapıyı açtı.

Gelenler Sağlık Müdürü ile Maarif Müdürünün hanımlarıydı.

– Buyurun, dedi.

Sağlık Müdürü'nün hanımı,

– Sağol kızım, girmeyelim. İşimiz çok. Biz sizi yarın Müdafaa-i Hukuk Hanımlar Cemiyeti olarak düzenlediğimiz müsamereye davet ediyoruz, dedi.

Hatice:

– Teşekkür ederim, anneme söylerim. İnşallah geliriz, cevabını verdi.

İki hanım,

– Allahaısmarladık, diyerek yandaki eve doğru uzaklaştılar.

Kapıyı kapatıp yukarı çıktığında işini bitiren annesinin de odaya geldiğini gördü.

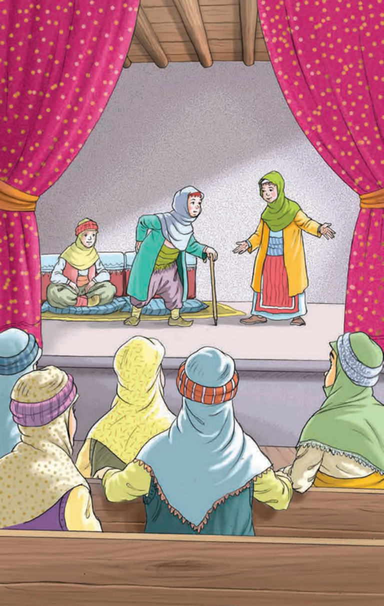
– Kızım gelenler kimmiş?

– Sağlık ve Maarif Müdürlerinin hanımları yarın bizi müsamereye çağırıyorlar.

Anne kız birlikte ertesi gün müsamereye gitmeye karar verdiler.

Bir süre sonra babası geldi. Sofra altını sererek sofrayı getirdi. Hep birlikte yemeklerini yediler.

Yatma zamanı gelip de odasına çekildiğinde uzun süre karşıdaki duvarda asılı duran gelinliği

seyretti. Gelinliğe her baktığında gözlerinin önünde Mehmet Efendi'nin hayali canlanıyordu.

Lisedeki müsamereye gittiklerinde salon hemen hemen dolmuştu.

Müsamere Saime Hanım'ın ateşli bir konuşması ile başladı. Saime Hanım, memleketin içinde bulunduğu durumu ve Türk kadınlarının neler yapmaları gerektiğini o kadar güzel bir şekilde anlattı ki herkesin gözlerinden yaşlar boşaldı.

Daha sonra vatanın içine düştüğü felâketler öğrenciler tarafından canlandırıldı. Müsamere sonunda bazı kadınlar altın, küpe gibi değerli eşyalarını vatan savunmasında harcanmak üzere Kızılay'a bağışladılar.

Bu manzara karşısında Hatice ilk defa bir şey yapamamanın ezikliği içinde fakirliklerine üzüldü. Zira o da cephedeki insanlar için birşeyler yapabilmek isterdi.

Müsamere bitip de eve geldiklerinde uzun süre konuşmadılar.

Hatice o gece sürekli düşündü. Bir türlü uyuyamadı. Sabah ezanı okunurken kalktı. Babası sabah namazını kılmak üzere camiye gidiyordu.

Ocağı yakarak çorba yapmak üzere tencereye su koydu. Bir süre çıtırdayarak yanan odunları seyretti. Tarhana çorbasını elindeki tahta kaşıkla yavaş yavaş karıştırırken annesi de geldi.

Akşamdan beri kafasında tasarlayıp durduğu şeyi annesine söyleyiverdi.

– Anne, gelinliği satalım. Parasını da Kızılay'a yatıralım.

Annesi şaşkınlıkla,

– Nasıl olur, hiç gelinliksiz düğün olur mu, diye itiraz etti.

Hatice:

– Cephede savaşan askerlerimizin yaralarını sarmaya sargı bezi bulunamazken ben süslü ve pahalı bir gelinlik giyemem. Mutlaka satılsın. Parası ile cephedeki yaralı gazilerimize sargı bezi alınsın, diyerek ısrar etti.

Biraz sonra babası da geldi. Birlikte çorbalarını içtikten sonra annesi gelinliğin satılmasıyla ilgili fikrini babasına söyledi. Babası Ziya Efendi'nin hiç bu kadar duygulandığını görmemişti. Gözyaşlarını onlardan saklamak için doydum diyerek sofradan kalktı.

Babası o gün gelinliği otuz liraya satarak parasını Kızılay'a yatırdı. Ailece hiç bu kadar mutlu ve huzurlu olmamışlardı.

Hatice'nin düğünü, giydiği basit basma entari ile yapıldı. Düğünden bir hafta sonra ise Mehmet Efendi'yi cepheye uğurladılar...

GÖZYAŞI

Vali Rafet Bey, meydana topladığı halka heyecan içinde hitap ediyordu.

– Arkadaşlar, Allah'a şükürler olsun ki Sakarya Savaşı zaferle sonuçlandı. Bu zaferdeki payınızı hiç kimse inkâr edemez. Binlerce evlâdınızı savaşmak üzere cepheye yolladınız. Sizler de kadınınızla, erkeğinizle, çocuğunuzla cepheye zor şartlarda silâh taşıdınız. Kızılay'ımızın topladığı yardımları günü gününe cepheye ulaştırdınız. Yarın bu savaşın tarihini yazacak olanlar mutlaka hakkınızı teslim edeceklerdir. Şimdi savaş bitti. Gazilerimiz geri dönüyorlar. Bunların içinde çok sayıda yaralı

var. En kısa zamanda gelecek olan bu kahramanların tedavilerinin yapılabilmesi için hastaneler kurmamız gerektiği hakkında ilgili emir gelmiştir, Hemen kolları sıvayıp bu hastaneleri hazırlamak zorundayız. Kızılay'ımız toplayacağı yardımlarla bu işi organize edecektir. Hepinize güveniyorum. Yüce Allah'tan şehitlerimize rahmet, yaralı askerlerimize acil şifalar diliyorum.

Yardım komitesi başkanlığına getirilen Lütfi Bey, Doktor Nuri Bey'le birlikte hemen çalışmalara başladı. Önce devlet hastanesinin kapasitesi artırıldı. Okullar bünyesinde ve Kırk Odalı Konak'ta yedi yüz yataklı hastaneler oluşturuldu. Şehir merkezinden, Daday, Taşköprü, Araç ve Safranbolu'dan toplanan yatak, yorgan, çarşaf ve karyolaların yanında sargı bezi olarak kullanılabilecek Devrekâni bezleri ve tülbentler de depolandı. Üç gün içinde hastaneler yaralı askerlerimizin barınmaları için hazır hâle getirildi.

Yaralı askerlerimizin ilk kafilesinin geliyor olduğu haberi şehirde heyecan oluşturdu. Halk, akın akın yaralılarımızı karşılamak için Olukbaşı'na gitmeye başladı.

Hüseyin Çavuş, oğlu Ali'yi dualarla Sakarya Savaşı'na yolladığı Olukbaşı'nda, diğer insanlar gibi sabırsızlıkla beklemeye başladı. Zaman bir türlü geçmek bilmiyordu. Nihayet ilk kafile geldi. Gelenlerin içinde Ali yoktu. Ayrıca kimseden de Ali ile ilgili bilgi alamadı. İkinci ve üçüncü kafileden de Ali çıkmadı. Evlâtlarına kavuşan anne ve babaların sevincini gördükçe içinde bir burukluk meydana geliyordu.

Gelen yaralılar hastanelere yerleştiriliyor, Ankara ve Çankırı'dan gelen doktorlar yaralıları tedavi ediyorlardı. Sakarya'dan gelen yaralılarla hastaneler dolup taşmış, birçok yaralı kışlada ayakta tedavi edilmişti. Muhittin Paşa ve Vali Rafet Bey, hastaneleri ziyaret ederek gazilerin morallerini yükseltiyorlardı.

Sakarya Savaşı'nın coşkusu içindeki halk yaralı askerlere yardım toplamaya devam ediyordu. İsmail Habib Bey Açıksöz'de yazdığı yazılarla, Lise Öğretmenleri Musa Kazım Bey ve Zühtü Efendi ise düzenledikleri konferanslarla halkı yardımlara teşvik ediyorlardı. Kızılay Kadınlar Şubesi bir sergi açarak üç bin bilet satmış, bu faaliyetin geliri ile de

yaralı askerlerimize giyecek eşyaları ve sargı bezi alınmıştı. Bu arada İnebolu'dan toplanan para yardımı da Kızılay'a ulaştı. Okullar, gençlik dernekleri adeta millî duyguların doruğa ulaştığı yerler haline gelmişti.

Bu arada şehit düşen askerlerin kara haberleri de arkadaşları tarafından ailelerine ulaştırılmaya başlandı. Birçok evden feryatlar yükseliyor, yürekler parçalanıyordu.

Hüseyin Çavuş'un günler geçtikçe sabırsızlığı artıyor, gece gündüz Olukbaşı'ndan hiç ayrılmıyor, gözleri yollarda Ali'sini bekliyordu.

İkinci hafta gelen kafilelerden birinde komşularının oğlu Cemal'i gören Hüseyin Çavuş sevinçle Cemal'in yanına gitti.

– Hoş geldin oğul. İnşallah Ali'den hayırlı haberler getirmişsindir, dedi.

Cemal, bir süre bir şey diyemedi. Boğazına bir şey düğümlenmişti sanki. Birden gözlerinden yaşlar yuvarlanmaya başladı.

Hüseyin Çavuş'un sevinci hüzne dönüşüverdi.

– Yoksa, Ali'm...

Cemal güçlükle cevap verdi.

– Ali kardeşim, Sakarya'da şehit düştü Hüseyin Emmi... Başınız sağ olsun…

Hüseyin Çavuş ve Cemal birbirlerine sarılıp ağlamaya başladılar. Bu acı tablo, onları seyreden herkesi derin bir üzüntüye boğdu.

BU KİTAPLA İLGİLİ NOTLARIM

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....